

הננו מעטרים את הספר בדברי תורתו של מע"כ
דודנו הגאון רבי זלמן נחמ"י גולדברג שליט"א
בהם נתכבדנו לרגל הופעת הספר

בס"ד

לעילוי נשמת מורי וחמי הגאון רבי שלמה זלמן, זכר צדיק וקדוש
לברכה לחיי העולם הבא,

אשר כל ימיו עמל ודקדק על כל פעולה של כל אדם שיהיו נכונים
על פי הלכה, וזכה לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא.

05/09/2018

ת. נ. צ. ב. ה.

א.

מכירת חמץ על ידי שליח

מה ששאל כת"ר בשאלתו האחרונה אודות מה שנהוג במכירת חמץ שממנים את הרב לשליח
והרב עצמו אינו מוכרו אלא מעביר ועושה רב אחר שליח למכור, והא קיימ"ל דמילי לא
מימסרין לשליח.

הנה אם הולכים לרב שממונה על מכירת חמץ וחותמים על הרשאה, עד כמה שזכור לי כתוב
בהרשאה שממנים את הרב לשליח ונותנים לו רשות למנות שליח אחר, והרי זה כאומר
אמרו שלרוב הראשונים מועיל במתנה, וכמו שנפסק בתו"מ סימן רמ"ד ס"א: ויש מכשירים באומר
אמרו, וכתב שם בסמ"ע סק"ו הסבר מדוע בגט פסול אומר אמרו. ומלבד זה, גם לדעת הפוסל
אומר אמרו גם במתנה, מ"מ זה ודאי שאם יאמר אדם אני ממנה שליח את הרב פלוני שהוא
ימכור חמצי לגוי, אף שאותו רב לא נמצא לפניו אלא רב אחר, בזה לכו"ע כשר במתנה אף שבגט
יש פוסלין (והיא דעת הרמב"ן, וכתב הטעם לפי שגט צריך כתיבה לשמה וכל שלא שמע הסופר
מפי הבעל אינו כותב לשמה, אבל בכל דיני התורה מועיל). ולפי זכרוננו נדמה שכתוב בהרשאה
שחותמין כשמוכרים חמץ שהוא ממנה את ב"ד פלוני למכור חמצו לגוי, וה"ז מהני לכו"ע.

אוצר החכמה

אכן אם לא כתבו כן בהרשאה, או שביקש אחד מחבירי שילך לרב למכור חמצו ולא אמר שהוא ממנה את הב"ד שלא בפניהם למכור, בזה יש לדון. והנה כל מה שהבאנו מסימן רמ"ד שם מדובר בממנה שליו שמינה סופר ועדים לכתוב ולחתום על שטר מכירה, אבל אם ממנה שליו למכור לכאורה דומה לממנה שליו למסור הגט לאשה שיכול השליו למנות שליו אחר למסור הגט, וגלמד ריש פ"ב דקידושין ושלחה מלמד שהבעל עושה שליו והאשה עושה שליו והשליו עושה שליו, והיינו לפי שמסירת הגט הוי מעשה ולא מילי. אכן הקצה"ח שם סימן רמ"ד הביא מהקדוש מדרו"ש שהעושה שליו לקדש לו אשה אין השליו יכול לשלוח שליו לפי שקידושין הוי מילי, ואינו דומה לגט, כי מאחר שניתן לגרש בע"כ של אשה חשיב שליחות גט מעשה, משא"כ קידושין שצריך דעת האשה אין השליחות מעשה אלא מילי. (הביאור, שכיון שאינו יכול לקדש אלא בהסכמת האשה אינו חשוב בעלים, דהטעם ששליו עושה שליו בגירושין הוא לפי שהשליו הראשון נהפך להיות כאילו הוא המגרש ויכול לעשות כהמגרש עצמו, אבל כל שאין בידו אינו שליו למעשה אלא למילי.) ולפי סברת הקדוש מדרו"ש העלה הקצה"ח שגם השולח שליו ליתן מתנה לאחר אין השליו יכול לעשות שליו אחר, שמתנה דומה לקידושין מאחר שצריך דעת המקבל. [בהמשך אביא דעת הנתיב"מ בענין זה]. ובדידי הוה עובדא לפני יותר מארבעים שנה, שבקשני שכני שגויים למילואים בצבא שאמכור חמצו, ונכנסתי למו"ר הגאון ר' שמואל רוזובסקי זצ"ל ראש ישיבת פונבז' ושאלתי אותו אם אני יכול למכור ואמר לי שמו"ר הגאון ר' שמעון שקאפ [הג"ר שמואל היה תלמיד מובהק של הג"ר שמעון והוא הביא תורת הג"ר שמעון לארץ ישראל] חלק על הקצה"ח וטען שאין מתנה דומה לקידושין, כי במתנה ניתן לשליו הפץ לתתו וזוהי בעלות גמורה ליתן לאחר, ואף שאינו יכול לתתו בע"כ של המקבל, מ"מ השליו ליתן הוא שליו שמקבל בעלות גמורה, משא"כ קידושין שענינם לקנות האשה, ונמצא שהוא שליו לקנות וכיון שאינו יכול לקנות בלא רצון האשה להתקדש הרי זה נחשב מילי, ע"כ מר' שמעון ולאור זאת פסק הג"ר שמואל שיועיל אם אעשה שליו למכור חמצו של שכני.

אמנם הנהיבות בסימן רמ"ד חולק על הקצה"ח, משום שסובר שהשולח שליו ליתן מתנה ונתנו למקבל קנה המקבל גם בלי הדין ששלוחו של אדם כמותו, כי הרי המקבל בעצמו עשה קנין והמשלח הרי הסכים שיקנה, ואין צריך לשליחות כלל, ולכן יכול שליו לעשות שליו במתנה, שאף אם אין בכחו לשלוח השליו להיות כמותו, מ"מ קנה המקבל. ומה שצריך שליחות לנתינת הגט היינו משום שבגט צריך נתינה מהבעל, ומלי גיטך מעל גבי קרקע אינה מגורשת, ולכן צריך שהשליו יהיה כמותו ונתינתו כנתינת הבעל. ומה שצריך שליחות לקידושין היינו לפי שבקידושין צריך אמירה של המקדש, שהרי נתן הוא ואמרה היא אינה מקודשת שנאמר כי יקח ולא כי תקח, משא"כ מתנה. ע"כ מהנתיבות. [ולפי"ז נראה פשוט שהנתיבות חולק על הקצה"ח גם במה שכתב הקצה"ח בסימן קכ"ו שהשולח שליו גוי ליתן מתנה אינה מתנה, והדבר פשוט ואינו צריך ראיה שהרי אין שליחות לגוי. ולפי סברת הנתיבות פשוט שמועילה המתנה.

אמנם מה שכתב הקצה"ח בסימן קכ"ו שלפי"ז השולח גוי למכור חמץ לגוי אינו מועיל ועובר בכל יראה, והביאו המ"ב בסימן תמ"ח ס"ק י"ד ועיין שם בביאור הלכה ס"ג ד"ה ובלבד שדן אם המחנה אפרים חולק עיי"ש, אף שלפי דרכנו לכאורה הנתיבות חולק, אך באמת אינו כן. דהנה בסימן רמ"ד כתב הנתיבות שרק לתת מתנה אינו צריך שליחות אבל למכור צריך שליחות, וביאר הטעם לפי שבלי פסיקת מעות לא ניתן לקנות שום קנין, וממילא כשהשליח פוסק הדמים צריך שיהיה בר שליחות. אכן מ"מ במכירת חמץ שלנו, מכיון שאין פוסקין את מחיר החמץ רק כותבין שהמחיר יהיה כפי שומת ג' בני אדם, נראה ששוב אינו צריך שליחות לפי הנתיבות. [אמנם ^{אוצר החכמה} יש לדון שמטעם אחר צריך שליחות במכירה, כיון שאינו אומר למי למכור והשליח צריך לקבוע למי למכור, ואינו דומה למתנה שהמשלח מצווה למי ליתן המתנה, ויש לי בזה אריכות דברים. אך אין כאן מקום לזה, כי במכירת חמץ הנהוגה הרי כבר ידוע לב"ד הגוי שיקנה החמץ, ולכן גם מטעם זה אין צריך שליחות.]